

DR | GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn
DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK- 0999 København C
dr.dk

23.03.2023

Klage over indslag på P3 i programmet 'De 17 %'

Du har den 6. februar 2023 klaget over en sketch, der forekom i programmet 'De 17 %', som blev sendt på P3 samme dag. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og skrevet en indstilling.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg er enig i.

Mød venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Kopi:

Journalen
Etikchef Anja Lundberg Andersen, GD Stab
Direktør Lasse Bastkjær Jensen, GD Stab
Seniorkonsulent Mikkel Vincentz Pedersen, LSR
Led. redaktionschef Malene Birkebæk, DR KBU
Områdechef Isabella Hindkjær, DR KBU
Direktør Henrik Bo Nielsen, DR KBU

Sagen kort

En lytter klagede over en sketch i programmet 'De 17 %' på P3 sendt den 6. februar 2023. Klageren mente, at brugen af ordet "negerbørn" var racistisk og ordet burde ikke forekomme i DR.

Klager får ikke medhold. Programmet var tydeligt deklareret som satire, og det tog udgangspunkt i en nyhed, hvor beboere i Ordrup nord for København havde dannet menneskekæde om en lukningstruet Irma-butik. Ingen ord er per definition forbudt i DR, og det er ikke den enkelte bruger, der kan definere, hvorvidt et ord, en handling m.m. er "unødig ondsksfuld". Det vil i hvert tilfælde afhænge af en konkret bedømmelse af de omstændigheder og den sammenhæng, hvor ordet, sætningen m.m. er anvendt.

Gennemgang af sagen

Den 6. februar 2023 klager _____ (herefter benævnt Klager) over programmet 'De 17%', som blev sendt på P3 samme dag. I klagen til DR skrev Klager blandt andet: *"Det omhandlende en sketch en person lavede omkring Irma, hvori der flere gange blev anvendt N-ordet af en typisk dansk hvid mand som synes han kunne profitere på andres undertrykkelse og være "sjov" ved at have dette med i sin sketch som jeres værter grinte med på. Ift. hvad jeres public service etik og retningslinjer eller signalerer, synes jeg, at det er under alt kritik at i har dette med og tillader denne form for "underholdning". Dette er et pragteksempel på hvor dobbeltmoralisk det er, at i promoverer jer selv på at være alsidige, demokratiske og ikke-krænkende, men alligevel underbygger i den systematiske diskrimination og racismekultur der er her i landet ved at støtte "hygge"-racisme i jeres program.*

Jeg håber i tager denne klage alvorligt. Vi er i 2023 og man får helt ondt i maven og bliver deprimeret af dette stadig foregår og bliver formidlet på et ellers så oplyst medie. Det får mig til at genoverveje om jeg overhovedet gider at høre jer længere."

DR svarer

Den 13. februar 2023 svarer ledende redaktionschef for P3, Malene Birkebæk (MB) blandt andet følgende til Klager: *"Den 6. februar kunne man ganske rigtigt i "De 17%" på P3 høre værterne Sofie Sytnik og Sebastian Søndergaard tale om hvordan de har måtte indse, at én af de ting, de ikke er så gode til, er at lave satiriske radiosketches.*

Derfor har de ringet komiker og David Mandel op for at høre, hvordan han på 7½ minut kan skruer en radiosketch sammen. Værterne giver David udfordringen om at lave en sketch om den efterhånden sagnomspundne demonstration for bevaringen af Irma på Ordrupvej i Gentofte (jf. evt, <https://www.dr.dk/nyheder/penge/irma-kunder-slog-ring-og-sang-i-kan-ikke-slaa-os-ihjel-foran-butik-i-gentofte>). David Mandel bemærker med det samme, at der ligger oplagte satiremuigheder i, at det ikke er aktuelle verdensproblemer, men derimod lukningen af en lokal butikskæde, der kan få bedsteborgerne fra det velstillede nord-for-København på barrikaderne.

Da de 7½ minut er ovre, vender David Mandel tilbage i æteren med en sketch om ægteparret Inge & Thorsten fra Ordrup, hvor han selv spiller begge roller – hovedgrebet i sketchen er, at karakteren Inge med al tydelighed fornægter, at der kan være tale om deres lokale supermarked Irma, da karakteren Thorsten nævner at "det er slut med Irma". Inges

fornægtelse når sit dobbeltmoraliske højdepunkt, da hun udbryder: "Neej, det kan ikke passe Thorsten, det må være en fejl, du må have hørt forkert! Er det måske nogle små negerbørn, der er døde i stedet? Kan du have troet de sagde 'Irma', men de faktisk sagde 'negerbørn'?" Brugen af ordet "negerbørn" er på den baggrund hverken et udtryk for P3s, værternes eller for den sags skyld David Mandels holdning (eller for den sags skyld sprogbrug i al almindelighed), men derimod udelukkende et fortællegreb, der – ganske vist med et kritisabelt udtryk - karakteriserer en fiktiv persons hykleri.

På P3 går vi hver dag mange ekstra mil for at inkludere hele Danmarks ungdom i vores valg af historier, i vores vinkling og i vores tone generelt. Men hvis det har været svært at afkode, hvornår vi reelt er alsidige, demokratiske og ikke-krænkende og rent faktisk gennem nævnte sketch forholder os kritisk til erklæret hykleri (herunder systemisk racisme) har vores eksekvering beklageligvis ikke været god nok. Dét, du har opfattet som en underbyggelse, har været det stik modsatte; nemlig en kritik, hvilket jeg håber ovenstående har været med til at opklare? Men da det altid er vores ansvar, at det opfattes som sådan af lytterne, tager vi til efterretning, at det enten skal være tydeligere eller skal undlades."

Klager anker

Den 2. marts 2023 anker Klager sagen til lytternes, brugernes og seernes redaktør (herefter benævnt LSR). Klager skriver blandt andet:

"det racistiske sprogbrug der anvendes i programmet kan retfærdiggøres ved at der er tale om et fortællegreb. Ord har magt! Uanset om det udtrykkes af en fiktiv person i en sketch eller ej. Vi kan simpelthen ikke blive ved med at give racistiske og enormt undertrykkende ord positiv opmærksomhed. Når i bruger dette ord som et "humoristisk" indslag er i med til at normalisere det og signalere at det er okay - især blandt ukritiske og påvirkelige unge. Dette ord skal slet ikke siges højt da i reproducerer et udtryk med en enorm undertrykkende struktur. Uanset jeres hensigt, så er i med til at fodre og give liv til en enormt racistisk og krænkende diskurs, hvilket ikke hører hjemme på et public service medie."

Klager føjer til, at Klager ønsker en uafhængig vurdering af sprogbruget i P3 indslaget. Ifølge Klager burde denne debat slet ikke være nødvendig om sprogbruger. I USA, skriver Klager, ville den form for sprog i et statsfinansieret medie skabe ramaskrig, og DR viser, hvor langt bagud, DR er.

Den 7. marts 2023 bekræfter LSR over for Klager, at klagen bliver behandlet som en ankesag.

Procedure

En klage skal i henhold til DR's etiske retningslinjer besvares senest inden fire uger efter, at den er modtaget. Det er sket her. Klagen skal besvares af chefen for programmet, hvilket også er tilfældet. Der skal gives klagevejledning, hvilket er sket, og klagen er besvaret grundigt og omhyggeligt.

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Det følger af DR's etiske retningslinjer kapitel 14 om satire, at DR som led i sin alsidighedsforpligtelse laver humoristiske, karikerende, parodierende og satiriske programmer. Det er programmer, der bryder normen, udfordrer grænserne og provokerer. Det er afgørende, at satiren har afsæt i virkeligheden. Satire skal spejle, forstørre eller tage afsæt i eksisterende fænomener, handling, holdning, person eller persontype. Jo mere

grovkornet satiren er, jo vigtigere er det, at der er en reel baggrund, så der ikke bliver tale om ærekrænkelser eller racisme.

Klagers påstand drejer sig grundlæggende om denne bestemmelse: At DR optræder krænkelende og racistisk med brugen af ordet "negerbørn" i den påklagede sketch.

DR har en række betingelser, som skal være opfyldt, når der er tale om satire i DR's programmer.

Konteksten skal være klar og fremgå tydeligt i dette tilfælde for lytterne. I programmet siges det klart, at der er tale om satire. Cirka 11 minutter inde i programmet siger vært 1 til komiker og David Mandel, at denne har den tid, det varer at spille to sange – cirka syv minutter – til at *"skrive en aktuel, satirisk sketch på"*. Herefter drøfter de to værter indgående med den medvirkende, hvordan man skriver en sketch.

Det er tydeligt deklareret, at der er tale om en satirisk sketch.

Den næste betingelse i DR's retningslinjer er, at satire ikke må være unødigt ondskabsfuld eller ydmygende over for en person eller en gruppe.

I oplægget siger værterne, at afsættet for sketchen er en faktisk nyhed om et "oprør i Ordrup", som fandt sted i weekenden (forud for udsendelsen mandag den 6. februar.) Det uddybes, at en menneskekæde blev dannet om Irma-butikken i forstaden nord for København. Borgere dannede lørdag en menneskekæde om den lokale Irma i protest mod at butikken bliver til en Coop.

David Mandel svarer, at: *"Der ligger noget satire i, at folk i rigmandsghettoen endelig har fundet noget at kæmpe for"*.

Om noget er 'unødigt ondskabsfuldt' kan kun være en subjektiv vurdering. Det er Klagers opfattelse, men en klager har ikke krav på, at DR retter sig efter klagerens følelser om de måtte være krænkelende, da det vil føre til en underminering af DR's ret til redigering af eget stof, hvis en klager automatisk her et veto.

Men det er ikke min vurdering, at den overtræder DR's retningslinjer.

Det er tydeligt i radioprogrammet, at sketchens forfatter vælger at udstille, hvad han som medvirkende opfatter som et overklassefænomen af mangel på reelle problemer, når nogen kan kaste sig over lukning af en Irma-butik, som var det et personligt overgreb mod dem. Når man lytter til sketchen, er det – som beskrevet i DR's svar fra ledende redaktionschef Malene Birkebæk – tydeligt, at sketchen skal illustrere et ægtepar, som hævdes ikke at have reelle problemer at gå op i, og derfor opfatter de lukning af en Irma som et "dødsfald", der berører dem følelsesmæssigt.

I sketchen siger karakteren Thorsten: *"Irma er død. Supermarkeds-Irma"*.

Karakteren Inge svarer: *"Nej, det kan ikke passe, Thorsten. Det må være en fejl, du må have hørt forkert. Er det måske nogle små negerbørn, der er døde i stedet. Kan du måske have troet, at de sagde 'Irma', men at de faktisk sagde 'negerbørn'?"*

Torsten siger: *"Nej, Inge. Den er god nok."*

Inge siger: *"Vi må da gøre noget, Torsten" (...)*

I den forbindelse opfatter jeg brugen af ordet "negerbørn" valgt af forfatteren for at understrege parrets manglende kendskab til andres reelle problemer og ordet "negerbørn" indikerer, at de ikke er bekendt med moderne sprog og den betydning, der i dag knytter sig til ordet.

Men principielt er der ikke ord, som per definition er udelukket fra at måtte forekomme i DR. Det er ikke i sig selv en overtrædelse at bruge et ord som "negerbørn". Det kan tænkes, at et ord kan forekomme at overtræde DR's etiske retningslinjer som værende 'unødigt ondskabsfuldt', men om det er tilfældet, må hver gang komme an på en konkret afvejning af den sammenhæng, hvor ordet bruges i.

En sketch som denne satiriserede over et fiktivt ægtepar, hvorom det blev underforstået, at når de kunne personificere en butik ved navn Irma og bruge ordet 'negerbørn', havde de ikke føling med moderne sprogbrug.

Dansk Sprognævn har i mere end to årtier henvist til, at ordet 'neger' (og heraf afledningen 'negerbørn') engang var acceptabelt, men i dag anses for at være stødende sprogbrug.¹

Men det vil være en meget vidtgående begrænsning af ytringsfriheden for DR, hvis bestemte ord bliver ekskluderet uanset den sammenhæng, de indgår i. Derfor var det inden for rammerne af DR's etiske retningslinjer for satire, at ordet 'negerbørn' blev anvendt i denne satiriske sammenhæng, selv om det i andre sammenhænge kunne have været en overtrædelse.

Det er ikke en brugers subjektive krænkelserfølelse, som afgør, om en bestemt sprogbrug og anvendelse er i strid med DR's retningslinjer. I så fald ville alle ord, som bare én klagede over som krænkende også per definition være det. Det vil stærkt begrænse ytringsfrihedens rammer. Derfor får Klager ikke medhold.

Konklusion og sammenfatning

En lytter klagede over, at P3-programmet 'De 17 %' den 6. februar 2023 i en sketch anvendte ordet 'negerbørn'. Ordet var racistisk, krænkende og burde ikke forekomme i DR som dansk public service-medie, skrev Klager. Det fremgik i indslaget – som anført af DR i svaret til Klager – at ordet blev brugt til satire over et fiktivt ægtepar i den velhavende forstad til København. Sketchen postulerer, at ægteparret ikke kan skelne reelle problemer fra indbildte og forveksler butikken "Irmas død" med "negerbørns" død.

Det fremgår tydeligt i indslaget, at det ikke er de to værter, der fremsætter ordet.

Sketchen var klart deklareret som satire-indslag i programmet. LSR lægger vægt på, at ingen ord principielt på forhånd kan eller skal udelukkes i DR's programmer, da det vil være en meget vidtgående begrænsning af ytringsfriheden. Det kommer an på den konkrete sammenhæng, hvor ordet bruges i, hvorvidt brugen strider med DR's etiske retningslinjer for sprogbrug. Det er ikke brugernes (her en lytters) subjektive opfattelse af, om for eksempel ordet 'negerbørn' er krænkende, som afgør, om det er brugt krænkende og dermed ikke kan benyttes i DR's program. Dermed ville DR ikke længere have redigeringsretten over eget indhold. Brugen af ordet "negerbørn" er på den baggrund ikke et udtryk for DR's holdning, men derimod udelukkende benyttet som et fortællegreb, der karakteriserer en fiktiv persons hykleri. Ordet indgik i et klart deklareret satireindslag, hvor der er vide rammer for sprogbrug og anvendelse.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 20. marts 2023

¹ <https://dsn.dk/nyheder-og-arrangementer/om-ordet-neger/>